

[Rahbæk Møller]

brug for flere og flere checkblanketter. Hvis vi lader maskiner producere flere øl, ja, så kræver en uændret beskæftigelse selvfølgelig, at der forbruges flere øl. Vi ved godt, at af generelle, ressourcemæssige årsager er det stadig stigende forbrug, som er forudsætningen for den udvikling, vi hidtil har set, hvor teknologien endnu ikke har skabt eller først nu i de senere år har skabt meget stor arbejdsløshed, ved at være væk. Vi kan ikke blive ved med at ekspandere det materielle forbrug, og det ved hr. Bjørn Elmquist ganske udmærket.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Når ny teknologi sparer arbejdskraft, betyder det, enten at produktet bliver billigere, eller at de, der producerer, tjener noget mere. I begge tilfælde vil hele besparelsen fuldt ud blive brugt til at forbruge andre ting, til at efterspørge andre ting, medmindre besparelsen bliver brugt til at efterspørge mere fritid. I ingen af tilfældene vil det føre til øget arbejdsløshed. Derfor kan man ikke finde en eneste anerkendt fagøkonom i Danmark, som tror på spøgelse, der hedder teknologisk arbejdsløshed.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Sidste fredag, da jeg skulle hjem til Jylland, var jeg så heldig at få følgeskab i flyveren af en leder fra en større jysk konfektionsfabrik. Vedkommende var på vej hjem fra det store udland. Han sagde: jeg skal hjem og ansætte en masse nye mennesker. Det forholder sig sådan, at i virksomheden derhjemme har vi købt en stor ny maskine til at skære stoffer til, og den bortrationaliserer 10 mennesker, men nu kan vi producere så billigt, at jeg har været i stand til at hente en stor eksportordre, så nu skal jeg hjem og ansætte 30 mennesker mere, for at vi kan opfylde vores eksportordre.

Enhver, der ikke kan se disse sammenhænge, skulle holde sig borte fra debatten her.

Mølgaard (DR):

Jeg skal ikke kunne sige, om det var fejlformuleringer, eller det var direkte en forkert

opfattelse af virkeligheden, der gjorde, at så mange ordførere under første runden gjorde sig til talsmænd for det synspunkt, at den teknologiske udvikling ikke lader sig bremse. Jeg kan forsikre de pågældende ordførere for, at der ikke er noget, der er lettere end at bremse den teknologiske udvikling. Industriministeren med alle sine erhvervsstøtteforanstaltninger har nogle gange vanskeligere ved at fremme den teknologiske udvikling end ved at bremse den. Intet er lettere end at bremse.

Men spørgsmålet er, om der skal bremses. Betragtningen som sådan om, at det ikke lader sig gøre at bremse, er i hvert fald helt ved siden af.

Diskussionen om teknologisk arbejdsløshed synes jeg var gevaldig enøjet fra både den ene og den anden side. Totalt var der altså nok et par sæt øjne, der kiggede på sagen, men begge dele, både at der kan opstå teknologisk arbejdsløshed, og at der kan opstå arbejdsløshed på grund af manglende teknologisk udvikling, er jo lige rigtige. Ikke på ét og samme sæt områder, men på forskellige områder gør begge dele sig gældende.

Jeg tror nok, man må konstatere, at når man har haft en betydelig arbejdsløshed i mange år i Storbritannien, hænger det i høj grad sammen med den manglende teknologiske udvikling i dette land, og der kan nævnes andre eksempler på, at der opstår teknologisk arbejdsløshed på grund af nogle specielle teknologiske udviklingsprocesser på enkeltområder.

Alle forudsætningerne for teorierne om, at det går sådan og sådan, kræver jo i øvrigt, at der er tale om isolerede samfund. Det gælder specielt den model, som hr. Rahbæk Møller anførte som analysemodel. Den gælder kun, hvis der virkelig er tale om et samfund, der er totalt isoleret i forhold til øvrige samfund, og det er der jo gud ske lov ikke tale om, når det gælder Danmark.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg hører også til dem, der har noteret mig den store enighed mellem socialdemokratiet og de konservative på dette felt. Det er jo ikke den eneste gang, hvor de konservative og socialdemokratiet ind imellem finder sammen på områder, hvor vi andre ikke synes,